

Toegevoegde waarde van AIGT/Tropenarts als 'Kwartiermaker' in de Nederlands gezondheidszorg tijdens de COVID-19 uitbraak

Piet-Hein Buiting (voorzitter Raad van Bestuur Jeroen Bosch Ziekenhuis) in Op1:

'Wij hebben in onze regio tropenartsen erbij gehaald voor de vraag; hoe behandel je nou een epidemie? Dat weten wij niet, maar gelukkig hebben wij tropenartsen en die weten dat wel.'

Het Opleidingsinstituut Internationale Gezondheidszorg en Tropengeneeskunde (OIGT) en de Nederlandse Vereniging voor Tropengeneeskunde en Internationale Gezondheidszorg (NVTG) hebben de handen ineen geslagen om Nederlandse ziekenhuizen en overige zorgverleners de komende periode te ondersteunen door het inzetten van AIGT/ tropenartsen. Het Jeroen Bosch Ziekenhuis is gevraagd de coördinerende rol op zich te nemen vanuit het Regionaal Overleg Acute Zorg Brabant.

Een bijzondere crisis in eigen land

De huidige COVID-19 uitbraak stelt de Nederlandse gezondheidszorg voor problemen die we niet meer hebben gezien sinds de Spaanse griepuitbraak in Nederland in 1918. Kennis van de praktische aanpak op lokaal niveau van dit soort uitbraken, waarbij er schaarste aan middelen, hulpverleners en informatie is, is wel in theorie aanwezig, maar niet meer in praktijk gebracht door de meeste Nederlandse/westerse artsen.

Artsen Internationale Gezondheidszorg en Tropengeneeskunde (AIGT) werken over de hele wereld onder vaak moeilijke omstandigheden samen met lokale gezondheidswerkers. Ze beschikken over kennis van de aard, preventie en behandeling van ernstige besmettelijke ziektes, zoals HIV, tuberculose, Ebola en mazelen, en hebben kennis over hygiëne maatregelen en infectie preventie in het kader van uitbraken van deze besmettelijke ziekten, ook in tijden van schaarste. Tropenartsen weten met weinig middelen effectieve oplossingen te bewerkstelligen.

AIGT-ers kunnen vanuit hun kennis en ervaring op een andere manier kijken naar de zorg. Zij kunnen meedenken en adviseren over het overbelaste zorgsysteem ten tijde van COVID-19. En tevens over het verleggen van de focus van een direct klinisch niveau naar een meer maatschappelijke aanpak. De tropenartsen/AIGT hebben de kennis die honderd jaar geleden nog gemeengoed was in westerse setting behouden, en kunnen deze nu toepassen in de COVID-19 pandemie.

In de afgelopen twee weken hebben een aantal tropenartsen deze vaardigheden al ingezet in drie ziekenhuizen in Brabant, waar de COVID-19 uitbraak als eerste in Nederland de grenzen van de zorgverlening nadert.

Van welke betekenis zijn zij geweest in de praktijk:

- Processen en patiëntenstroom bekijken, analyseren en knelpunten terugkoppelen
- Meedenken over en anticiperen op de volgende fase, waarin door toename van het aantal COVID-19 patiënten de druk op de zorg toeneemt en anderzijds ook reorganiseren wanneer de reguliere zorg weer iets kan/moet uitbreiden (ook ter voorkoming van toename morbiditeit en mortaliteit door andere ziektebeelden in de samenleving)
- Het afwegen van verschillende en soms tegengestelde belangen
- Delen van ervaringen uit de tropen met artsen en verpleegkundigen
- Brengen van rust in onzekere tijden
- Advisering over werken onder stressvolle en minder vastomlijnde omstandigheden

- Het analyseren van mogelijke problemen
- Het uitwerken van alternatieve mogelijkheden en oplossingen voor knelpunten
- Voorverkenning van organisaties en/of afdelingen
- Faciliteren van eerstelijns en tweedelijnszorg samenwerking om de best mogelijke zorg op de juiste plaats voor de patiënt te kunnen leveren
- Eventueel meedraaien in de frontlinie

Wat zijn de eerste “lessons learned”?

- ✓ Het is van groot belang aandacht te besteden aan de mental health van de medewerkers, gezien de duur van crisis, en de moeilijke afwegingen die gemaakt moeten worden.
- ✓ Ook de aandacht voor team building is uiterst belangrijk: het kunnen delen dat het niet meer gaat, het doorvragen hoe het echt gaat met elkaar, het ondersteunen van positieve activiteiten is van belang.
- ✓ Schakel hiervoor ook eventueel externe hulp in.
- ✓ Duidelijke communicatie intern en extern is belangrijk, gezien de hoeveelheid onrust die kan spelen bij personeel en patiënten.
- ✓ Er is behoefte aan structuur, ondanks de wisselende omstandigheden: duidelijke afspraken en overlegstructuren.
- ✓ Hygiëne maatregelen en infectiepreventie moeten blijvend ondersteund worden: met name in opbouwende en coachende zin.
- ✓ De samenwerking van verschillende lijnen is van groot belang. Lokaal moeten de huisartsen, coassistenten, verpleegkundige, wijkzorg, op elkaar afstemmen. Dit is voor elke regio anders.
- ✓ Bij het ontwikkelen van nieuwe protocollen is het goed deze te toetsen aan andere ziekenhuizen en experts. Samenwerking hierin, zodat niet iedereen hetzelfde wiel gaat uitvinden, heeft een duidelijke meerwaarde. Toch moet elke protocol toepasbaar gemaakt worden voor de lokale situatie.
- ✓ Houd ook aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en het leren van deze bijzondere situatie op individueel niveau en op organisatieniveau.
- ✓ Het is, ondanks de hectiek, nu al goed te bedenken welke informatie hebben we nodig om deze uitbraak en de aanpak hiervan goed te evalueren en ook om eventueel wetenschappelijk onderzoek te kunnen uitvoeren

Ziekenhuizen elders in Nederland kunnen voor informatie en voor bemiddeling bij eventuele inzet van AIGT/ tropenartsen in hun setting het JBZ benaderen via tropenarts@jbz.nl
Ook AIGT-ers kunnen zich op deze wijze aanmelden.

Het JBZ kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor de toepassing en werking van de protocollen in andere situaties dan het JBZ.